ـــ قۇرئان كەرىمدىن ـــ

فى زىلالىل قۇرئان - پروفىسور . سەييد قۇتۇپ

بسم الله الرحمن الرحيم

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ۞ إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۞ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي ۞ أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۞

سۈرە قۇرەيش

مەككىدە نازىل بولغان 4 ئايەت

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مەھرىبان ئاللاھ نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

قۇرەيش قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن (1) ئۇلار قىشلىق ۋە يازلىق سەپىرىدە قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن (2) بۇ ئۆي (يەنى بەيتۇللاھ) نىڭ پەرۋەردىگارىغا ئىبادەت قىلسۇنكى، ئۇ ئۇلارنى ئاچلىقتا ئۇزۇقلاندۇردى، ئۇلارنى قورقۇنچتىن ئەمن قىلدى (3 - 4)

ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كەبىنى بىنا قىلىپ ئۇنى پاكلىغاندىن كېيىن ، ئى رابىبىم! بۇ يەرنى (يەنى مەككىنى) تىنچ شەھەر قىلىپ بەرگىن، ئاھالىسىدىن ئاللاھ غا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتقانلارنى تۈرلۈك مېۋىلەر بىلەن رىزىقلاندۇرغىن ، دېدى. (2 - سۈرە 126 - ئايەت) دەپ ئاللاھ غا دۇئا قىلدى. ئۇلۇغ ئاللاھ مۇ دوستى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. كەبىنى خاتىرجەم قىلدى ۋە ئۇنى ھۆكۈمدارلارنىڭ دىكتاتۇرلىغىدىن زالىملارنىڭ زۇلمىدىن ئازات قىلدى. ئۇيەرگە سېغىنغانلارنى خاتىرجەم قىلدى ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئىنسانلارنى پۈتۈن قورقۇنچلاردىن قۇتقۇزدى. ھەتتا ئىنسانلار پاسقىلىشىپ رەببىلىرىگە شېرىك كەلتۈرۈپ، بۇتلارغا ئىبادەت قىلغان دەۋرلەردىمۇ ئۇلۇغ ئاللاھ نىڭ بۇ بەيتۇل ھەرەم ئۈچۈن ئىرادە قىلغىنى بولدى.

فىل سۈرىسىدە بايان قىلىنغىنىدەك، فىل ئىگىلىرى ئۇ يەرنى يىقىش ئۈچۈن كەلگەندە ئۇلۇغ ئاللاھ بۇيەرنىڭ خاتىرجەملىكىنى ساقلىدى ۋە ئۇنىڭ ھۆرمىتىنى قوغدىدى. ئۇنىڭ ئەتراپىدا ياشىغانلارمۇ جانابى ئاللاھ نىڭ شۇ ئايەتتە ئېيتقىنىدەك كەلگەن ئىدى: ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) كۆرمەمدۇكى، بىز ھەرەمنى ئامان (جاي) قىلدۇق، ھالبۇكى ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى كىشىلەر ئەسىر ئېلىنىۋاتىدۇ ۋە ئۇلتۇرلىۋاتىدۇ.

(29 - سۈرە 67 - ئايەت)

فىل ۋەقەسى ئەرەبلەردە، ئەرەب جېزىرىسىنىڭ ھەرتەرىپىدە كەبىنىڭ ھۆرمىتىنىڭ يۇكسىلىشىدە قۇرەيشتىن بولغان مۇھاپىزەتچىلەرنىڭ ھۆرمەتكارلىقىنىڭ

ئۇلار گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

شەكىللىنىشىدە ئۈيدان تەسىرى بولدى. بۈمۇ ئۇلارنىڭ يەر يۈزىدە خاتىرجەم يۈرىشىگە يول ئاچتى. نەگە بارسا شۇ يەردە ھۈرمەت ۋە مۇھەببەتكە سازاۋەر بولوپ، مۇھاپىزە قىلىنىشىغا سەۋەب بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ جەنۇبتىكى يەمەندىن شىمالدىكى شامغا قەدەر كەڭيىگەن ئىككى بۈيۈك تىجارەت يولىنى ئېچىشقا، كارۋانلار يولى بىلەن بۈئىككى ئانا يولنى ھەركەتلەندۈرۈشكە سەۋەب بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئىككى بۈيۈك تىجارەت كارۋىنىنى شەكىللەندۈرۈشكە زىمىن ھازىرلاندى. بۇ كارۋانلاردىن بىرسى قىشتا يەمەنگە، يەنە بىرسى يازدا شامغا باراتتى.

ئەرەب جەزىرىسىدە بۇ مەزگىل خاتىرجەملىك ۋە ئىنتىزام بولمىغان تاجاۋۇزچىلىق ۋە بۇلاڭچىلىق ھۆكۈم سۈرگەن بىر دەۋرى ئىدى. ئەنە شۇنداق ھۆكۈمەتسىزلىك ئىچىدە كەبىنىڭ خاتىرجەملىك ۋە سالامەتلىك ئىچىدە بولۇشى ئۇنىڭ ھمايىسىدە بولغانلارغا بۇ ھەشەمەتلىك تىجارەت كارۋانلىرىدا ئۇلارغا خاتىرجەملىك ۋە سالامەتلىك كاپالەتلىك قىلاتتى. بولۇپمۇ قۇرەيشنى ئوچۇق بىر ئىمتىيازغا ئىگە قىلاتتى. ئالدىلىرىغا خاتىرجەملىك، كەڭ مەئىشەت دەرۋازىسىنى ئاچاتتى. خاتىرجەملىك، ھوزۇر ۋە ئىتتىپاقلىق ئىچىدە رىزىقلىرىغا ئۇلۇشاتتى. خاتىرجەملىك ئىچىدە ئېلىپ بېرىلغان بۇ پايدىلىق تىجارەت كارۋانلىرى زامان ئۆتۈشى بىلەن ئۇلارنىڭ ئۆرپە ئادەتلىرىگە كۆنۈپ كەتكەن ئىدى.

مانا پەيغەمبەرلىكتىن كېيىن ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇلارغا خاتىرلاتماقتا. ئەل سۈرىسىدە ئۇلارغا ئەل ۋەقەسىدىكى نېمىتىنى ۋە يارىدىمىنى خاتىرلاتقىنىدەك بۈيەردىمۇ ئۇلارنىڭ ياز ۋە قىش مەۋسۈملىرىدە چىقىشقا ئادەتلەنگەن تىجارەت كارۋانلىرىغا ۋە نېمەتلىرىگە دىققەتلىرىنى قوزغاتماقتا. بۈئىككى تىجارەت كارۋىنى بىلەن ئۆزلىرىگە قازاندۇرغان مول رىزق نېمىتىگە ئىشارەت قىلماقتا. يۇرتلىرى قاقاس چۆل ۋە زىرائەت ئۈنمەيدىغان پايدىسىز بولسىمۇ ئۇلار ئاللاھ'نىڭ رەھمىتى بىلەن ۋە ئىھسانى بىلەن موللۇق ۋە بەركەت ئىچىدە ياشايدۇ. سالامەتلىك ۋە خاتىرجەملىك ئىچىدە بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا ئۇلارنىڭ قورقۇنچتىن خاتىرجەملىككە ئېرىشتۈرۈلگەن نېمەتلەرنى بايان قىلىدۇ.

ئاللاھ'نىڭ ئۇنىڭ ھمايەسىدە بولۇش سەۋەبى بىلەن ئۆز ئۆيلىرىدە ۋە يۇرتلىرىدا خاتىرجەملىك ئىچىدە ئۇنىڭدىن باشقا ئۇلۇغ ئاللاھ'نىڭ كەبىنىڭ خاتىرجەملىك ۋە ھۆرمىتىنى ساقلىشى ۋە ھەرتۈرلۈك تاجاۋۇزچىلىقتىن ساقلىنىشى بىلەن سەپەر ۋە ساياھاتلىرىدە خاتىرجەملىك ئىچىدە بولۇش نېمىتىگە دىققەتىنى قوزغىماقتا. ئاللاھ' تائالادىن باشقىسىغا ئىبادەت قىلىشتىن خىجىل بولسۇن دەپ ئۇلارغا بۇقەدەر نېمەتلىرىنى خاتىرلىتىدۇ. ھمايىسىدە ۋە ھۆرمەت ۋە نېمەت ئىچىدە ياشىغان

ئاللاھ‘نىڭ نامى بىلەن ساياھاتكە چىقىپ ھىمايەسىگە ئېرىشىپ ساق ـ سالامەت ئۆيلىرىگە قايتقان ھالەتتە بۇ كەبىنىڭ رەببىگە ئىبادەت قىلىدىغان يەردە ئۇنىڭدىن باشقا ئىلاھقا ئىبادەت قىلىشتىن خىجىل بولسۇن.

ئۇلارغا مۇنداق دەيدۇ: قۇرەيشنىڭ ياز، قىش مەۋسۇملىرىدە تەييارلىغان تىجارەت كىلىشىمىنىڭ ھەققى ئۈچۈن ئۇلار بۇ كەبىنىڭ رەببىگە ئىبادەت قىلسۇن. چۈنكى ئۇلار خاتىرجەملىكنى ساقلىغان بۇساياھەتلەردىن خۇرسەن بولۇشلىرىنى ۋە ئۇنىڭغا كۆنۈشلىرىنى ۋە بۇ ۋەسىلە بىلەن بىر قىسىم پايدىغا ئىگە قىلغان زات ئۇدۇر. « بۇ كەبىنىڭ پەرۋەردىگارىغا قۇللۇق قىلسۇن. (ئىبادەت قىلسۇن) چۈنكى ئۇلارنى ئاچلىقتىن تويغۇزغان ئۇدۇر ».

ئەسلىدە ئۇلارنىڭ زىمىنىغا كۆرە ئۇلار ئاچ قېلىشى لازىم ئىدى. ئەمما ئۇلۇغ ئاللاھ‘ ئۇلارغا نىمەتلەر ئاتا قىلدى ۋە ئۇلارنى بۇ ئاچلىقتىن قۇتقۇزۇپ تويغۇزدى « ئۇلارنى قورقۇنچتىن ئەمىن قىلدى » ۋە ئۇلار ياشىغان جەمىيەت ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلار قورقۇنچ ئىچىدە ياشىشى لازىم ئىدى. پەقەت ئاللاھ ئۇلارنى قورقۇنچتىن خاتىرجەملىككە ئېرىشتۈردى. بۇ روھلاردا ھايات تۇيغۇسىنى قوزغاتقان قەلبلەردە خىجىللىق پەيدا قىلغان بىر خاتىرلىتىشدۇر. قۇرەيش قەبىلىسى كەبىنىڭ قىممىتىنى ۋە ھۈرمىتىنى ۋە ئۇنىڭ ھاياتلىرىدىكى تەسىرنى بىلمەي قالمايتتى.

قىيىنچىلىق ۋاقىتلاردا بۇ كەبىنىڭ رەببىدىن باشقىسىغا سېغىنمايتتى، ئابدۇل مۇتەللىپ بۇ سەۋەب بىلەن ئەبرەھەنىڭ ئالدىغا لەشكەر تارتىپ چىقمىغان ئىدى. كەبىنىڭ رەببىگە سېغىنىپ ئىشنى ئاللاھ‘غا تاپشۇرغان ئىدى. چۈنكى ئابدۇل مۇتەللىپ كەبىنى ئاللاھ‘نىڭ ھىمايە قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئابدۇل مۇتەللىپ بىر بۇت ۋە ياكى بىر ھەيكەل بىلەن ئۇنىڭ (ئەبرەھەنىڭ) ئالدىغا چىقمىدى. ئېغىزدىكى ئىلاھلارنىڭ ئۆز ئۆيىنى (كەبىنى) ھىمايە قىلىدىغانلىقىنى ئېيتمىدى. پەقەت شۇنى سۆزلىدى: « مەن تۆگىلەرنىڭ ئىگىسى، ھېچ شۈبھىسىزكى كەبىنىڭمۇ ئىگىسى باردۇر، ئۇ كەبىنى ھىمايە قىلىدۇ » لېكىن جاھىلىيەت ئازغۇنلىقى ھېچقانداق مەنتىققە ئىگە ئەمەس ئىدى. ھېچقانداق ھەقىقەتكە بويسۇنمايتتى. ئەقىلگە مۇۋاپىق شەيئىلەرگە مايىل بولمايتتى.

بۇ سۈرە مەۋزۇسى ۋە مەزمۇنى بىلەن ئالدىنقى فىل سۈرىسىنىڭ داۋامى شەكلىدەدۇر. بۇنىڭ بىلەن بىرگە بىسمىللاھ‘ بىلەن باشلانغان مۇستەقىل بىر سۈرەدۇر. رىۋايەتلەرگە كۆرە فىل سۈرىسى بىلەن قۇرەيش سۈرىسى ئوتتۇرسىدا توققۇز سۈرە نازىل بولغان. بىراق قۇرئاندىكى تەرتىپ بويىچە بىر يەردە كەلمەكتە. شۇنىڭ بىلەن ئىككى سۈرىنىڭ مەۋزۇسىنىڭ بىر ـ بىرىگە يېقىنلىقى كۆرۈلمەكتە.

تەرجىمە قىلغۇچى ئابدۇلجېلىل تۇران